نیانـــــدرتاڵەکەی دوێنێ و نیانـــــدرتاڵەکانی ئەمڕۆ !..

سەدیق سەعید ڕواندزی

لەو ماوانەی ڕابردوودا، پرسی کەلەسەرەکەی ئەشکەوتی شانەدەر و مرۆڤی نیاندرتاڵ، لە هەرێمی کوردستاندا، بووە باس و بابەتێکی گەرمی نێو میدیایا و تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان. بێگومان نکۆڵی لە مێژووی شوێنەوار و پاشماوە دێرینەکان و ئاسەواری مرۆڤە سەرەتایەکان، لە ژیانی فەرهەنگی و مێژووی نەتەوەکانی دنیا ناکرێت، بەڵام دەبێ ئەوە ڕاستییە بزانین کە چەقبەستن لە ڕابردوودا، بە پیرۆزکردن و شینگێڕان بۆی، نامان گەیەنێتە پێشکەوتن و داهێنان. با لێرەدا نموونەیەکی بەرجەستە و دیار بێنینەوە، هەرچی فەلسەفە و فەیلەسوفی دنیا هەیە، هەرچی ڕێبازی ئەدەبی و هونەری هەیە، لە گریکەکانەوە سەریهەڵداوە واتا یۆنانی ئێستا، بەڵام یۆنانی ئێستا وەك گریکی دوێنێیە؟ یۆنانی ئێستا چەند فەیلەسوف، ڕۆماننووس، ئەدیبی ناوداری جیهانی هەیە؟ چەند پێشکەوتوو، ژیارییە، بەراورد بە بەریتانیا و وڵاتانی ئەسکەندناڤی؟ میسرییەکان، لە سەردەمی فیرعەوندا ئەهرامەکانیان دروستکرد، بەڵام ئێستا گەلێکن لە برسان دەمرن و بە نانێك شێت دەبن. لە بەرانبەر ئەمانەدا، ژاپۆن لە جەنگی جیهانی دووەم وێران بوو، بەڵام ئێستا ژاپۆن چییەو چۆنە؟ ئەڵمانیا وێران بوو، بەڵام ئێستا ئەڵمانیا چۆنە؟ مەگەر سەدان هەزار کورد بەخەونی گەیشتن بە ئەڵکانیا کۆچ ناکەن؟ پەندێکی کوردی هەیە دەڵێت :_(نان ئەوە نانە ئەمڕۆ لە خوانە) بۆیە کەلە سەری نیاندرتاڵیش دوێنێ بووە، بووە ڕابردوو، ئەوە گرنگە مرۆڤەکانی ئێستاو سەردەمی مۆدێرنە و پێست مۆدێرنە، وەك نیاندرتاڵی دوێنێ لە بیرکردنەوە و ڕوانین و تێگەیشتن و ڕەفتارکردن نەبن،. ئێستا حکومەت و وەزارەتی دارایی، بەردەوام لە ڕێی میدیاکانەوە فەرمانبەران فێری چۆنیەتی بەکارهێنانی کریت کارت و ئامێری ئای تی ئێمی ڕاکێشانی پارە دەکەن، مەگەر ئەمەش جۆرێکی دیکە نییە لە سەردەمێکی دیکەی نیاندرتاڵبوون؟ ئەم ڕێسایە کە سەد ساڵە لە وڵاتێکی وەکو ئێران، کە ئێمە بەردەوام بەدواکەوتوو ناوی دەبەین بەکار دێت. تەنانەت دەتوانی هەموو ئەو وڵاتە بگەڕێیت بۆ ئەوەی پارەی کاشت پێ بێت و بچییە هەر جێگەیەك پێداویستییەکانت دابین بکەی، بەڵام ئەگەر ئەو

ئامێرە مردووە نەبێت کە حکومەت بە هەزاران فەرمانبەر یەك دانەی لە شوێنەکی دوورە دەست داناوە، ، ئەمە دەتوانین لە مارکێتێك کاڵایەك بکڕین؟ شێوەك لە مەتەڵەك بمێنینەوە؟ لە تیرمیناڵێك پسولەیەك ببڕین؟ من چی لە ئامێرێك بکەم، کە وەك پوورەی هەنگ هەزارەها فەرمانبەر لێی دائەوەرێن، ئەگەر پارەی تیا نەبێت، یان تەنها بتوانن لەو ئامێرە مردووە پارە ڕاکێشن؟ ئایا دەکرێ لە سەردەمی ئایتی و پێشکەوتنە زانستیەکانی سەردەم بژیت، بەڵام تازە هاووڵاتییەکانت فێری بەگەرخستنی ئامێرێك بکەیت، کە سەد ساڵە لە ئەوروپا کاری پێ دەکرێت؟ گەر سەرنج لە تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان و بەناو کەسایەتی سۆسیال میدیا و یۆتۆبەرەکان بدەین، مەگەر جیاوازییەکی ئەوتۆیان لەگەڵ نیاندرتاڵی دوێنێ هەیە؟ کەسانێك هێشتا بڕوایان بەسیحر وجادوو بێت، بڕوایان بەوە بێت مەلایەك دەتوانێت بە میزی حوشتر نەخۆشی چارسەر دەکات، هیچ جیاوازیەکییان لەگەڵ نیاندرتاڵ هەیە؟ کەسانێك بڕوایان بە جخۆ گورگ و قوزە کەمتیار، ئەنگوستیلەی سیحر و نوشتە هەبێت، مەگەر فرسەخێك لە نیاندرتاڵ دوورکەوتوونەتەوە؟ ئەمە با خەمی نیاندرتاڵەکانی ئەمڕۆ بخۆین، ئەو نیاندرتاڵەی هەفتاوپێنج هەزار ساڵ لەمەو بەر گوایا لە ئەشکەوتی شانەدرە ژیاوە، نە ژینگەیەکی پیس، نە فێڵ و دوور ڕوویی و تەڵەکەبازیی، نە ناپاکی و بێ بەهابوونی مرۆڤەکان، نە تەڵاق و شەڕ وخوێنی بینیوە، بۆیە با خەمی ئەوانە بخۆین کە هێشتا لە سەردەمی نیاندرتاڵ و وەك نیاندرتاڵیش دەژین نەك نیاندرتاڵەکەی دوێنێ ! با ڕێز و شکۆ بە کەللە سەری زیندووەکان دابنێین و شکۆیان نەشکێنین، نەك خەمی کەللە سەرەکی مردوومان بێت.

*ئەم بابەتە لە ڕۆژنامەی ڕێگای کوردستان ژمارە (1392) ی ڕۆژی 11/6/2023 بڵاوکراوەتەوە.